

Aanwinsten museumbibliotheek MIAT: een selectie

Het *Boekwoorden woordenboek* van J.A. Brongers, en het *Vergeetboekje*; moei vormgegeven naslagwerkjes over onder andere grafische technieken en boekvormgeving, en allebei uitgegeven bij de Amsterdamse uitgeverij De Buitenkant krijgen op de boekenplank in de museumbibliotheek van het MIAT gezelschap van hun Duitstalig maatje *Lexikon Buch, Druck, Papier*. Qua vormgeving springt dit boek onmiddellijk in het oog. Deze hardcover heeft een linnen rugje, het boekblok is aan kop en staart afgewerkt met een kapitaalbandje en daarenboven is de publicatie ook nog voorzien van een leeslint; iets wat ieder lexicon of woordenboek eigenlijk zou moeten bevatten. Binnenin oogt de bladspiegel modern en kleurenillustraties verluchten het naslagwerk dat inhoudelijk ook erg de moeite waard is.

Dit werk bevat niet enkel termen uit de drukkerswereld, ook boek- en bibliotheektechnische termen en woorden uit de papierijverheid worden verklaard (bijvoorbeeld *Tote Literatur*). Ook opvallend is dat dit technisch woordenboek niet enkel termen bevat die courant gebruikt worden in het Duitstalig gebied, ook specifieke Franse 'boekentermen' worden uitgelegd (bijvoorbeeld Fleuron, Bouquiniste). Achterin het boek is niet enkel een literatuurlijst opgenomen. De publicatie is eveneens voorzien van een selectieve, maar overzichtelijke tijdstabel die begint bij 10.000 voor Christus met het ontstaan van het eerste beeldschrift. Het laatste jaartal dat opgenomen werd, is 2007. Bij dit jaar leren we dat de Duitse papierindustrie 23,2 miljoen ton papier en karton per jaar produceert en dat Duitsland hiermee op de vierde plaats in de wereldranglijst staat wat papierproductie betreft, na de Verenigde Staten, China en Japan.

De inleiding werd geschreven door Margareta Neuburger - Zehnder, professor aan de Universität Basel. Het voorwoord is van de hand van Martin Kluge, wetenschappelijk medewerker van de Basler Papiermühle; het Zwitserse museum voor papier, schrift en druk.

Lexikon Buch, Druck, Papier / Joachim Elias Zender. - Bern : Haupt, 2008. - 319 p. : ill.. Met lit. opg.. - ISBN 978-3-258-07370-5

Boeken en tentoonstellingscatalogi

■ *Eerlijke handel?* / Adrian Cooper. - [s.l.] : Corona, 2005. - 48 p. : ill. - (Internationale vraagstukken : een blik op de wereld van vandaag). - Met reg.. - Gloss.. - ISBN 90-5566-119-8

■ *De stoommachine : een doorbraak in de energie* / Richard Tames. - [s.l.] : Corona, cop. 2004. - 32 p. : ill. - (Keerpunten in de geschiedenis). - Met reg.. - Gloss.. - ISBN 90-5495-615-1

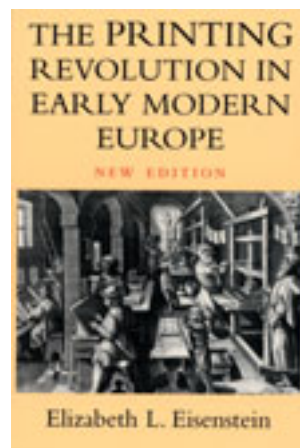
■ *Les vacances : quelle histoire!* / Patrick Marchand, Laurent Albaret. - [s.l.] : Snoeck, 2009. - 48 p. : ill.. - Uitg. bij tentoonstelling. - ISBN 905349719-6

■ *Atlas van de dagelijkse wereld : ons bestaan in kaart gebracht* / Daniel Dorling, Mark Newman, Anna Barford. - Utrecht : Kosmos, 2008. - 400 p. : krt.. - Bibl.. - Gloss.. - ISBN 978-90-215-3373-5

■ *Het verschijnsel toerisme : verleden, heden, toekomst* / Ton van Egmond. - Meppel : ToerBoek, 2008. - 208 p. : ill.. - Met reg.. - Met lit. opg.. - ISBN 978-90-5844-110-2

■ *The printing revolution in early modern Europe* / Elizabeth L. Eisenstein. - 2nd ed. - New York : Cambridge University Press, cop. 2005. - XIX, 384 p. : ill.. - Index. - Met lit. opg.. - ISBN 978-0-521-60774-2

■ *The economics of tourism* / Thea Sinclair, Mike Stabler. - London : Routledge, cop. 1997. - X, 264 p. : graf., tab. - (Routledge advances in tourism). - Index. - Met lit. opg.. - ISBN 0-415-17076-1

De publicaties kunnen geraadpleegd worden in de museumbibliotheek van het MIAT. Minnemeers 9, 9000 Gent. De bibliotheek kan bezocht worden van maandag tot vrijdag, enkel op afspraak.
T 09 269 42 15
E bibliotheek.miat@gent.be

Object in de kijker

Tot het begin van de 19de eeuw blijft telecommunicatie (Griekse *tèle* = ver en het Latijnse *communicare* = mededelen) beperkt tot het uitzenden van geluids- of optische signalen. Een voorbeeld hiervan is de semafoor van Claude Chappe¹ (1763-1805) die vooral onder het Napoleontisch bewind wordt gebruikt voor de snelle transmissie van militaire informatie en beursberichten. Dit soort optische telegrafie is echter beperkt in mogelijkheden. Bovendien is seinen bij slecht weer of duisternis al helemaal uitgesloten. Wetenschappers en uitvinders gaan dan ook gedreven op zoek naar een manier om via elektrische impulsen te communiceren. Onder hen de kunstschilder en uitvinder Samuel Morse (1791-1872) die er in 1844 in slaagt een bericht te seinen over een 64 km lange telegraaflijn tussen Washington en Baltimore. De basis van zijn uitvinding berust op het openen en sluiten van een elektrische kring, die hij gebruikt als zender en een elektromagneet die bij ontvangst het signaal omzet in beweging. Dankzij een codesysteem - de 'morsecode' - kan de beweging worden vertaald in letters en cijfers.

België nam in 1853 de eerste morsetoestellen in gebruik. Een klassiek toestel bestaat uit een veermotor die een papierband aandrijft. Wanneer de telegrafist op zijn morsesleutel drukt (kort = punt, lang = streep) stuurt hij naargelang het ritme, een elektrische stroom door de lijn. De elektromagneet in de ontvanger zorgt voor een afdruk op de papierband. Door gebruik te maken van een 'sounder' of 'klopper' kan de telegrafist ook op het gehoor ontvangen. Een geoefende telegrafist kon uit het geratel van klikklakgeluiden tot 30 à 40 woorden per minuut ontvangen.²

■ Collectie MIAT, V 8963
Morsetelegraaf uit (1870-1880), gemaakt door Charles Richez in Brussel. De RTT (Regie der Telegraaf en Telefoon) heeft deze toestellen tot kort na WO II in dienst.

■ Collectie MIAT, V 8964
Seinsleutel gemaakt door Emile Gérard in Luik.
De Belgische seinsleutels hebben een typische peervorm.

■ Collectie MIAT, V 8965
Een Belgische 'sounder' of 'trommelklopper'
Bij het gebruik van de klopper is er geen papieren bewijs. Hoewel het toestel in Amerika al vanaf de jaren 1850 wordt gebruikt, is het gebruik ervan in België pas in 1892 officieel toegestaan.

¹ De semafoor of ... de GSM van Napoleon, in TIC, deel 98, 2de trimester 2007, p 39.

² Fons Vanden Berghen, Telegrafie. Een verhaal in rechte lijn., tent. Passage 44, Gemeentekrediet Groep Dexia, Brussel, Snoeck-Ducaju & Zoon, Gent, 1998.